

SPRAWOZDANIE

z 2. posiedzenia Grupy roboczej ds. zasad horyzontalnych programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027

W dniu 23 maja 2023 r. odbyło się w trybie zdalnym 2. posiedzenie **Grupy roboczej ds. zasad horyzontalnych programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027** (dalej: Grupa). W posiedzeniu uczestniczyli przedstawiciele podmiotów zgłoszonych do udziału w pracach Grupy oraz Instytucji Zarządzającej FENG

Porządek obrad (załącznik nr 1 do Sprawozdania)

Informacja przedstawiona przez Pana Wojciecha Szymalskiego, Przewodniczącego Grupy. Nie zgłoszono uwag do planowanego porządku obrad.

1. Europejski Akt o Dostępności – prezentacja Pani Zuzanny Raszkowskiej, Zastępcy Dyrektora Spraw Europejskich i Współpracy Międzynarodowej (DEM)

Prezentację nt. „Europejskiego Aktu dostępności” przedstawiła Pani Zuzanna Raszkowska, Zastępca Dyrektora Departamentu Spraw Europejskich i Współpracy Międzynarodowej (DEM), – prezentacja stanowi załącznik nr 2 do Sprawozdania.

W odniesieniu do przedstawionej prezentacji Pani Ewa Sufin-Jacquemart, Przedstawicielka organizacji pozarządowej działającej na rzecz promowania równości kobiet i mężczyzn - Stowarzyszenie Kongres Kobiet zapytała na ile i w jakim zakresie postanowienia ustawy z dnia 26 kwietnia 2024 r. o zapewnianiu spełniania wymagań dostępności niektórych produktów i usług przez podmioty gospodarcze obowiązują sektor NGO.

Pani Zuzanna Raszkowska poinformowała, że ustawa nie określa konkretnych podmiotów gospodarczych, które są zobowiązane do jej stosowania. Stosowanie ustawy uwarunkowane jest przez pryzmat produktów i usług, które powinny być dostępne i tego czy podmiot jest beneficjentem polityki spójności. Dodała, że jeśli jakkolwiek podmiot będzie świadczył usługi/ oferował produkty wskazane w ustawie, to na tej podstawie sprawdzane będzie czy jest on zobowiązany do jej stosowania.

Pani Marta Leśnicka, Naczelnik Wydziału Spraw Europejskich w DEM dodała, że zgodnie z art. 6 ustawy Ministerstwo Funduszy i Rozwoju Regionalnego współpracuje z NGO, które są kluczowym partnerem w przygotowaniu i właściwym wdrażaniu ustawy.

2. Ocena wniosków i realizacja projektów pod kątem spełnienia zasad projektowania uniwersalnego – prezentacja z przyczyn niezależnych nie odbyła się.

3. Ocena wniosków i realizacja projektów pod kątem spełnienia zasady równości szans kobiet i mężczyzn - wystąpienie Pani dr Ewy Rumińskiej-Zimny, Wiceprezeski Zarządu SKK, Przedstawicielki organizacji pozarządowej działającej na rzecz promowania równości kobiet i mężczyzn - Stowarzyszenie Kongres Kobiet.

Pani Ewa Rumińska-Zimny przedstawiła swoje spostrzeżenia dot. realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn w FENG. Zauważyła, że ze względu na specyfikę programu w FENG, w którym operuje się dużymi agregatami ekonomicznymi, wyszczególnienie wsparcia w podziale na płeć jest trudnym zadaniem. Do tej pory w realizacji zasad równościowych wyróżniał się program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego, realizowany w ramach wsparcia ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, gdzie były opracowane specyficzne dla płci podejścia i wskaźniki. Natomiast nie można FENG porównywać z FERS. W FENG występują projekty dużej infrastruktury technicznej – sieci naukowe, duże projekty badawcze i innowacyjne realizowane przez MSP i duże przedsiębiorstwa i tu należałoby zastanowić się, jak w tych typach wsparcia wdrażać zasadę równości kobiet i mężczyzn. Dodała, że ocena projektów w tym zakresie skupia się na weryfikacji liczby kobiet czy mężczyzn biorących udział w przedsięwzięciach projektowych, nie ma natomiast żadnych wskaźników, które pokazywałyby realizację zasady.

Pani Ewa Rumińska-Zimny przedstawiła przykłady możliwości uwzględnienia zasady równości kobiet i mężczyzn w ramach oceny projektów w FENG, które były dyskutowane ze środowiskiem partnerskim oraz podczas innych spotkań (KM FENG, Grup roboczych):

- Dane statystyczne – zaproponowała zastosowanie, jako jednego z kryteriów rozstrzygających stopę zatrudnienia/ bezrobocia w danym regionie. Pani Ewa Rumińska-Zimny zgłosiła, żeby to była stopa pokazująca bezrobocie kobiet i bezrobocie mężczyzn. Propozycja ta, na wspomnianych wcześniejszych spotkaniach spotkała się wówczas z pytaniem, jak interpretować taki wskaźnik bezrobocia – czy jeśli jest wyższe bezrobocie kobiet, to czy to oznacza, że ten region powinien zwyciężyć w przyciągnięciu inwestycji ponieważ byłoby to kryterium oceny. Pani Ewa Rumińska-Zimny powiedziała, że jej zdaniem tak właśnie należałoby to rozumieć. Poprosiła o rozważenie wprowadzenia takiego kryterium w FENG. Ponadto, dodała że wszystkie dane statystyczne wprowadzane w ocenie projektów FENG powinny być pokazywane z uwzględnieniem podziału na kobiety i mężczyzn,
- Promocja MSP – projekty wspierane przez PARP dot. wydarzeń realizowanych w ramach Expo 2025 i udział MSP i wybranych firm w zakresie promocji ich rozwiązań oraz proeksportowej

działalności na rynkach światowych. Pani Ewa Rumińska-Zimny zauważyła, że w tym przypadku również należałoby przeanalizować statystyki, tj. czy aplikujące firmy prowadzone lub zarządzane są przez kobiety czy przez mężczyzn i jakie mają profile działalności. Dodała, że szereg państw wspiera projekty proekspertowe prowadzone przez kobiety, wychodząc z założenia, że firmy kobiece mają dużo mniejsze szanse i są dużo mniej gotowe do aplikowania o wsparcie ze środków UE, a mają potencjał. Wskazała, że w tym kontekście należałoby się zastanowić, jak dotrzeć do tych firm i jak je zmotywować i wesprzeć. Zdaniem Pani Ewy Rumińskiej-Zimny jest to istotna kwestia, ponieważ jest wiele firm prowadzonych przez kobiety, które często nie wiedzą, że takie działania/dofinansowanie jest oferowane również dla nich,

- Duże projekty w infrastrukturę IT wypełniające tzw. białe plamy, czy regiony w Polsce mało zcyfryzowane i o słabej infrastrukturze. Pani Ewa Rumińska-Zimny zapytała czy duże konsorcja prowadzące projekty IT mają dodatkowe zadania związane z tym, jak ta infrastruktura jest wykorzystywana i dostępna przez kobiety i mężczyzn. Firmy powinny zastanowić się czy w ramach realizacji zasad równościowych nie warto nawiązać współpracy z NGO, który realizuje już takie projekty w danym regionie i czy można by je wesprzeć i wspólnie realizować takie działania,
- Zamówienia publiczne – wiele krajów (np. USA, kraje europejskie) ma wprowadzone ustawodawstwo, że zamówienia publiczne muszą mieć określony udział firm prowadzonych przez kobiety i przez mężczyzn. W związku z powyższym można by tę kwestię również uwzględnić/rozważyć również w FENG.

Pani Ewa Rumińska-Zimny podsumowując swoją wypowiedź podkreśliła, że nie jest to zadanie do realizacji od razu, ponieważ jest to trudne, a KM FENG nie jest przygotowany i widzi trudności wdrożeniowe. Jakkolwiek. warto żeby zastanowić się i w jakiejś mierze wdrożyć zaproponowane rozwiązania w FENG. Materiały, które mogłyby być punktem wyjścia i wsparciem w zakresie opracowania rozwiązań w FENG są dostępne. Jako przykład podała projekt gender mainsreaming na podstawie której Europejski Instytut Równości w Wilnie (European Institute for Gender Equality), opracował metodologię w zakresie kwestii równościowych w odniesieniu do projektów infrastrukturalnych i dotyczących przedsiębiorczości. Dodała, że obecnie przygotowany jest podręcznik nt. wdrażania zasad równościowych w FENG i wskazane jest, żeby treść podręcznika była skonsultowana Członkami Grupy roboczej ds. zasad horyzontalnych i środowiskami zajmującymi się tymi kwestiami.

Pani Anna Świebocka, Zastępca Dyrektora Departament Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju (DIR) podziękowała Pani Ewie Rumińskiej-Zimny za przedstawienie swojej opinii. Pani Anna Świebocka podkreśliła, że te kwestie były już tematem rozmów z Panią Ewą Rumińską-Zimny i że

rozmowa i spotkanie ws. omówienia rozwiązań w zakresie przedstawionych wniosków, mogłoby się odbyć po Komitecie Monitorującym FENG, który planowany jest na 11 czerwca br. Wówczas po przeanalizowaniu, wspólnie przy wsparciu Pani Ewy Rumińskiej-Zimny oraz również z udziałem Pani Marty Mioduszeńskiej, Zastępcy DIR i jej zespołu odpowiedzialnego za programowanie FENG, zgłoszonych propozycji, mogłyby zostać wypracowane rozwiązania na których zależy obu stronom.

Pani Ewa Rumińska-Zimny podziękowała za propozycję i potwierdziła chęć udziału w spotkaniu. Podkreśliła, że są to trudne kwestie w ramach FENG i dlatego należy zacząć wdrażać te kwestie małymi krokami, żeby osiągnąć cel. Zauważyła, że standardy wypracowane dla projektów ESF nie są adekwatne i możliwe do zastosowania w FENG, stąd należy zastanowić się nad innymi możliwymi rozwiązaniami.

Pan Wojciech Szymalski poprosił o przedstawienie wniosków z prac na kolejnym spotkaniu Grupy ds. zasad horyzontalnych FENG.

Pani Aneta Sobota-Białas, Naczelnik Wydziału Monitorowania DIR dodała, że IZ pracuje już nad rozwiązaniami. Podjęto już pierwsze rozmowy i pewne propozycje rozwiązań są już zebrane od Instytucji Pośredniczących. W związku z powyższym podczas zaplanowanego spotkania IZ wyjdzie już z wypracowaną propozycją do dalszych dyskusji i uzgodnień.

Pani Aneta Sobota-Białas poinformowała również o problemach z wyłonieniem wykonawcy na opracowanie Poradnika oraz materiałów szkoleniowych i ich aktualizacji na temat realizacji i przestrzegania równościowych zasad horyzontalnych w projektach programu FENG. Poinformowała, że dotychczas przeprowadzone dwa postępowania nie pozwoliły wybrać wykonawcy na Poradnik. Obecnie, 21 maja br. zakończył się kolejny, trzeci termin składania ofert (wpłynęły dwie oferty) i IZ jest w procesie oceny ofert. Dodała również, że Członkowie Grupy zostaną zaangażowani w prace nad Podręcznikiem.

Pani Aneta Sobota-Białas wskazała również, że do kryteriów horyzontalnych w ramach FENG jest szczegółowa Instrukcja wypełniania wniosków w ramach Priorytetu I FENG wskazująca na wymogi opisanie spełnienia tego kryterium przez wnioskodawcę i projekt. Na tej podstawie wnioskodawca musi opisać w jaki sposób realizuje zasady horyzontalne i opis ten podlega ocenie. Działania podejmowane przez beneficjenta są weryfikowane i sprawdzane podczas kontroli projektu. Jeżeli wyniki kontroli wykażą brak realizacji zasad, może to być podstawą do korekty dofinansowania. Biorąc pod uwagę powyższe mechanizmy kryterium dot. zasad horyzontalnych jest na każdym etapie cyklu życia projektu weryfikowane.

Pani Ewa Rumińska-Zimny wskazała, że to dobrze że kryterium jest weryfikowane, niemniej podkreśliła, że w jej opinii brakuje wskaźników.

Pani Aneta Sobota-Białas odpowiedziała, że w ramach bieżącej perspektywy finansowej nie ma możliwości uzyskania takich danych z systemów informatycznych, tak jak to było w poprzednim okresie programowania. Obecnie, zgodnie z rozporządzeniem KE nie wymaga podziału wskaźników na płeć, w związku z tym jedyną możliwością na pozyskanie takich danych jest przeprowadzenie dodatkowych badań ewaluacyjnych.

4. Procedura zgłaszania niezgodności z KPP i KPON - prezentacja Pani Izabeli Jachimowskiej, koordynatorki ds. zasad równościowych oraz Karty Praw Podstawowych z ramienia FENG -- prezentacja stanowi załącznik nr 3 do Sprawozdania.

Do przedstawionej prezentacji nie zgłoszono pytań ani uwag.

Pan Wojciech Szymalski udzielił głosu panu Aleksandrowi Waszkielewiczowi, obserwatorowi KM FENG.

Pan Aleksander Waszkielewicz odniósł się do kwestii związanych z kryterium w zakresie KPON. Wskazał, że kryterium jest niedoskonałe, ponieważ odnosi się do wybranych artykułów i pomija kilka art. KPON, tj. art. 24 Edukacja, art. 27 Praca i zatrudnienie, art. 25 Zdrowie. Poddał pod wątpliwość czy wskazane w obecnym brzmieniu kryterium artykuły są wystarczające i czy inne artykuły KPON nie powinny być również uwzględnione. Podkreślił, że kwestia kryterium powinna być tematem posiedzenia.

Pan Aleksander Waszkielewicz dodał, że w FENG powinno się wprowadzić kryteria premijujące dotyczące zgodności z zasadami horyzontalnymi. W FERS są kryteria premijujące m.in. dotyczące zatrudnienia, klauzuli aspektów społecznych w zamówieniach lub skierowania co najmniej jednego zamówienie do podmiotów ekonomii społecznej i podobne kryteria można by było wprowadzić również w FENG. Wskazał, że także w FENG-u dodanie kryterium premijującego dotyczącego zatrudnienia do projektu co najmniej 1 osoby z niepełnosprawnością w wymiarze nie mniejszym niż ½ etatu – to standardowe rozwiązanie w FERS-ie (w przypadku projektów o większym budżecie co najmniej 2 osób z niepełnosprawnościami w wymiarze nie mniejszym niż ½ etatu każda). Pan Aleksander Waszkielewicz w odniesieniu do wypowiedzi Pani Ewy Rumińskiej-Zimny, że nie wszystkie standardy stosowane w FERS, ze względu na specyfikę programu FENG, da się dostosować, stwierdził, że należy zmienić optykę i uwzględniać je również w innych programach.

Pan Aleksander Waszkielewicz dodał również, że biorąc pod uwagę kwestię dostępności konieczne jest również zapewnienie dostępności cateringu na spotkaniach, w tym KM FENG poprzez wprowadzenie prostych rozwiązań, tj. jak opis składu potraw, wskazanie powinny być poopisywane dania, stosowanie odpowiednich diet, itp.

Pan Aleksander Waszkielewicz podsumowując poprosił o uruchomienie rewizji kryterium KPON. Dodał, że fakt że nie wpłynęły zgłoszenia niezgodności z KPON, nie oznacza, że nie ma problemów w zakresie KPON w projektach.

Pani Anna Świebocka zapewniła, że w ramach organizacji spotkań będziemy wyczuleni na kwestie żywieniowe i alergeny.

Pani Anna Świebocka w odniesieniu do uwag dot. kryterium KPON wskazała, że w ramach FENG przeprowadzona zostanie analiza kryterium KPON i wniosków w celu weryfikacji czy wskazane przez Pana Waszkielewicza artykuły mają uzasadnienie. Dodatkowo, poinformowała, że podobna prośba o weryfikację artykułów KPON, tj. czy mają uzasadnienie i czy powinny zostać dodane do kryterium zostanie przekazana również do ekspertki, która przeprowadziła na zlecenie IZ analizę FENG pod kątem właściwych do uwzględnienia w projektach FENG artykułów KPON i KPP.

Odnosząc się do kwestii kryteriów premiujących Pani Anna Świebocka podkreśliła, że projekty w FENG są bardzo różnorodne i obwarowane wieloma wymaganiami. W związku z powyższym w uzasadnionych przypadkach zaproponowane zostanie uwzględnienie aspektów społecznych w zamówieniach publicznych. Niemniej ze względu na specyfikę projektów FENG nie ma możliwości zobowiązania przedsiębiorców do wprowadzenia wymogu realizowania umów z podmiotami ekonomii społecznej. Dodała, że w FENG na chwilę obecną nie chcemy wprowadzać kryteriów premiujących, ale w Poradniku uwzględnimy rekomendację dot. stosowania takich działań.

Pani Aneta Sobota-Białas w odniesieniu do wypowiedzi Pana Aleksandra Waszkielewicza w kwestii braku zgłoszeń w zakresie niezgodności z KPON, przypomniała, że członkowie KM FENG mogą realizować wizyty monitoringowe projektów i mogą udać się na miejsce projektu i dokonać weryfikacji. Wizyty te są finansowane ze środków Pomocy Technicznej FENG.

Pan Aleksander Waszkielewicz podziękował za pochylenie się nad tematem cateringu, ponieważ jest to pogląd większego środowiska uczestniczącego w spotkaniach. Poprosił również, żeby temat artykułów KPON nie zakończył się na opinii ekspertki.

Pani Aneta Sobota-Białas uzupełniła również, że w Poradniku dodana zostanie również rekomendacja w zakresie podmiotów ekonomii społecznej, żeby zachęcić beneficjentów do korzystania z takiej możliwości.

- 5. Informacja dot. przygotowania Poradnika oraz materiałów szkoleniowych dotyczących kwestii środowiskowych** – prezentacja Pani Magdalena Bukowska, przedstawicielka firmy FUNDEKO Korbel, Krok-Baściuk Sp.J. – wykonawcy Poradnika. Prezentacja stanowi załącznik nr 4 do Sprawozdania.

Pani Magdalena Bukowska wskazała, iż terminy realizacji wskazane w harmonogramie prac nad Poradnikiem nie są zagrożone, a ostateczna wersja Poradnika zostanie przedłożona w pierwszej połowa lipca, nie ma ryzyka nie wywiązania się umowy. Natomiast odnośnie materiałów szkoleniowych prace zakończą się tuż po wakacjach. Harmonogram prac jest bardzo ambitny, a przygotowanie materiałów do Poradnika jest sporym wyzwaniem z uwagi nie tylko na różnorodność instrumentów i działań w FENG, ale również nacisk w tej perspektywie finansowej, jaki został położonych na kwestie środowiskowe.

Pani Ewa Sufin-Jacquemart, zapytała czy Członkowie Grupy roboczej ds. horyzontalnych będą mogli wziąć udział w konsultacjach Poradnika przed jego opublikowaniem tj. zapoznać się z treścią dokumentu i zgłosić ewentualne uwagi.

Pani Anna Świebocka potwierdziła, że IZ zaplanowało konsultację treści Poradnika.

Pani Monika Tulej- Król - koordynatorka zasad środowiskowych w ramach Instytucji Zarządzającej FENG, wskazała, że czas na zgłaszanie uwag jest bardzo krótki, gdyż wynosi tylko 10 dni. Jednak jeśli Członkowie Grupy będą w stanie zgłosić uwagi to oczywiście Poradnik zostanie wysłany do Członków Grupy.

Pani Ewa Sufin-Jacquemart wskazała, że 10 dni to może krótki czas, ale Poradnik jest bardzo ważny i w jej opinii wiele osób będzie z niego korzystało.

Dodatkowo Pani Anna Świebocka podkreśliła, iż IZ FENG bardzo zależy na opinii Członków Grupy, niemniej musimy zmieścić się w zaplanowanych w umowie terminach.

Pani Aneta Antolak przedstawicielka IP – Fundacji na rzecz Nauki Polskiej (FNP) podziękowała za podręcznik. Wskazała, że dla FNP jako beneficjanta projektów i IP największym problemem jest określenie wskaźników środowiskowych, jakie wybrać, jakie zaproponować. Dlatego też to jest bardzo dobry moment, że powstaje taki Podręcznik.

6. Sprawy różne - nie zgłoszono

7. Podsumowanie:

Pan Wojciech Szymalski dokonał podsumowania spotkania:

- w ramach usprawnienia wdrażania zasady równości kobiet i mężczyzn odbędzie się spotkanie z Panią Ewą Ruminską-Zimny, a wnioski zostaną przedstawione na posiedzeniu następnego Grupy ds. zasad horyzontalnych FENG,
- kwestia kryterium i dodania artykułów KPON zostanie przeanalizowana przez IZ i ekspertkę, która przeprowadziła na zlecenie IZ analizę FENG pod kątem właściwych do uwzględnienia w projektach FENG artykułów KPON,

- Poradnik oraz materiałów szkoleniowych dotyczących kwestii środowiskowych – zostanie przekazany Członkom Grupy roboczej do konsultacji i uwag.

W podsumowaniu Pani Ewa Sufin-Jacquemart dodała, że kryteria premiujące np. kryteria kobiece byłyby ważnym sygnałem dla kobiet i podkreślenia ich roli. Byłby to również sygnał dla wnioskodawców, że dana kwestia jest ważna i istotna.

Załącznik nr 1. Agenda posiedzenia Grupy w dniu 27 kwietnia 2023 r.

Załącznik nr 2. Prezentacja nt. „Europejskiego Aktu dostępności”

Załącznik nr 3. Prezentacja nt. „Procedur zgłaszania niezgodności z KPP i KPON”

Załącznik nr 4. Prezentacja nt. „Informacji dot. przygotowania Poradnika oraz materiałów szkoleniowych dotyczących kwestii środowiskowych”